

Algunes dades i reflexions sobre l'economia espanyola l'any 1998

Per Josep F. Mària sj

"España está logrando sus mejores resultados económicos desde finales de los años ochenta. El crecimiento es fuerte y sólidamente asentado, la creación de empleo rápida, la inflación baja y la balanza por cuenta corriente se encuentra en equilibrio." (Informe OCDE 1997-98, España)

1. CONJUNTURA ECONÒMICA

Espanya camina decididament cap a l'Euro, i ja s'hi considera a dins. En efecte, l'objectiu de dèficit públic del Pacte d'Estabilitat europeu (3% del PIB) està aconseguit: els pressupostos de 98 preveien ja un dèficit del 2,4%. I l'objectiu d'inflació també s'ha aconseguit de sobres (el 1997 l'IPC va pujar només 2%). El govern central ha aplicat polítiques de contenció de la despesa (congelació dels sous dels funcionaris, control del consum públic, cofinançament i ajornament en el pagament de les inversions públiques), ajudat per un descens dels tipus d'interès que ha reduït la càrrega del Deute públic. La inflació ha baixat gràcies a una collita excepcional, la rebaixa de les tarifes elèctriques, la baixada dels preus internacionals del petroli, i l'expectativa de reducció dels preus (causa i efecte de la contenció salarial).

El creixement de la producció està entre el més ràpids de l'OCDE, i ha generat llocs de treball. A mitjans del 1998, la taxa d'atur estava sobre l'11%.

Davant d'aquestes xifres, el Projecte de Pressupostos de 1999 ha reduït el rigor, amb un en les properes eleccions generals. Caldrà veure com es desenvolupa aquest pressupost en un context de crisi econòmica internacional, i amb la càrrega dels pagaments ajornats de les inversions públiques.

2. REFORMES ESTRUCTURALS

L'OCDE recomana a Espanya d'aprofitar aquesta conjuntura favorable per accelerar les reformes estructurals, especialment en els mercats de treball i de productes.

a) El mercat de treball té uns costos d'acomiadament molt elevats en comparació amb altres països de l'OCDE, la qual cosa el segmenta en dos grups de treballadors: els qui tenen contracte fixe (amb capacitat de negociació salarial, que empeny amunt els costos laborals); i els qui no tenen aquesta seguretat, que treballen amb formes més precàries de contracte i amb una rotació molt important.

La legislació laboral de maig de 1997 volia promoure l'ocupació estable i millorar els mecanismes de negociació col·lectiva. Pel que fa a l'estabilitat, s'ha introduït un contracte indefinit amb indemnitzacions per acomiadament reduïdes i amb descomptes en la quota empresarial de cotització a la SS per dos anys. També s'ha perseguit la utilització inapropiada dels contractes temporals. De fet, el nombre de contractes indefinits ha augmentat, però l'èxit s'anirà demostrant al cap de dos anys de llurs signatures. Respecte als nous mecanismes de negociació col·lectiva, s'intenta determinar les responsabilitats a cada nivell de negociació, per a no induir inflació amb els processos en cascada.

b) Pel que fa als mercats de productes, el govern ha estat impulsant una legislació desreguladora de certs sectors (telecomunicacions, elèctric, gas natural i petroli, transport aeri...) per augmentar l'eficàcia i disminuir els preus.

Una altra tasca de reforma estructural que s'ha emprès ha estat la privatització de les empreses públiques. En aquest camp s'està avançant ràpidament, especialment en aquells sectors més rendibles. Els sectors deficitaris, com el carbó o la indústria naval, hauran de mantenir-se fins que puguin ser reestructurats i privatitzats.

3. ANÀLISI CRÍTICA DE LES POLÍTIQUES ECONÒMIQUES EN CURS

Les polítiques conjunturals estan tenint bons resultats, com ho ressalta l'OCDE (poc donada a lloances); i tenen el poc marge que permeten els criteris de Maastricht per a la inflació i el Pacte d'Estabilitat per al Dèficit. El Projecte de Pressupostos de 1999, però, indica una certa relaxació de la disciplina, pròpia del cicle polític de l'economia.

Pel que fa a les reformes estructurals en curs, la reforma laboral camina cap a l'establiment de contractes de menor protecció, però que corregeixin la segmentació, font de privilegis per als fixes i d'inestabilitat per a la resta. L'estabilització o no dels contractes indefinits dependrà de la situació de l'empresa i del comportament del treballador al cap dels dos anys de subvenció...

L'èxit de la desregulació (l'Estat deixa de regular els preus) i de la introducció de la competència (s'acaben els monopolis) en sectors com l'electricitat, els hidrocarburs, les telecomunicacions o el transport aeri) dependrà de dos factors. En primer lloc, de la capacitat per part dels consumidors d'aquests productes (consumidors finals o empreses) de canviar de proveïdors i aprofitar així dels avantatges que el mercat ofereixi. En segon lloc, dependrà de qui acabi quedant-se amb la propietat de les noves empreses que sorgeixin en aquests sectors, o de les empreses públiques que l'estat està privatitzant. Si els nous amos són les poques entitats financeres que controlen ja una part del teixit empresarial, es pot finalment arribar a col·lusions, i hauréu sortit del foc per caure a les brases. El "capitalisme popular", d'altra banda, no està massa optimista en temps de crisis borsàries...

Finalment, una consideració metodològica. El vent liberalitzador que bufa per Espanya i que prové de la caiguda del socialisme pot endur-se massa coses per la finestra. Perquè Espanya no té un sistema de protecció social tan sòlid com el dels països nòrdics, i està més aviat en la zona dels anglo-saxons més liberals. Per tant, cal mirar-se amb lupa el que es liberalitza, i quines conseqüències tindria per al ciutadà, especialment el més desprotegit, una determinada política. No fos cas que tingués efectes perversos (de la propietat pública al monopoli privat) o d'increment de la pobresa per a capes importants de població.

D'altra banda, un decrement de la inversió pública podria deixar el país sense les infraestructures necessàries perquè les empreses siguin competitives al mercat mundial.

En resum, que l'aplicació de mesures sense mirar el context en què s'apliquen pot tenir conseqüències molt negatives. D'aquesta imprudència està essent acusat darrerament el FMI en la seva gestió de la crisi asiàtica...octubre de 1998.